[2019] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 968

ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

[2019] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ.

ਉਸ ਦੇ ਐੱਲ. ਆਰ. ਰਾਹੀਂ ਕਿਰੋਡੀ (ਸਿੰਸ ਫੈਸਲਾ)।

ਵੀ.

ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐੱਸ.

(2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4988)

ਮਈ 10,2019

[ਸੰਜੈ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਅਪੀਲਃ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਕਥਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ-ਕਿਹਾਃ ਐੱਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। 97 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 (ਸੋਧ ਐਕਟ), ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ, ∗ ਪੰਕਜਕਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ-∗ ਪੰਕਜਕਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ. 97 ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਜ ਸੋਧ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ

ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੇਤਾਵਨੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਈ. ਡੀ. 2 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਈ. ਡੀ. 1 (1) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਣ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ-ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਸੀ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ.100 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗਾ

ਨਿਰੀਖਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1908 - s.100-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 - ਧਾਰਾ 97-ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-Art.254 ਅਤੇ 372 (1)।

ਪੰਕਜਕਸ਼ੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੁਆਰਾ ਐੱਲ. ਆਰ. ਅਤੇ ਓ. ਆਰ. ਐੱਸ. ਬਨਾਮ ਚੰਦਰਿਕਾ & ਓਰਸ. (2016) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 157: [2016] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1018 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਚੰਦ ਕੌਰ (ਡੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਐਲ. ਆਰ. ਐੱਸ. ਵੀ. ਮੇਹਰ ਕੌਰ (ਡੀ) ਐੱਲ. ਆਰ. ਐੱਸ. ਰਾਹੀਂ 2019 (5) ਸਕੇਲ 397; ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਸਿਰੀ ਭਗਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ। 2018 (4) ਐੱਸਸੀਸੀ 562: [2018] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1063-ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ।

ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਵੀ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਐੱਲ. ਐੱਸ. ਦੁਆਰਾ ਓਰਸ. (2001) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 262: [2001] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 525-ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

2019 (5) ਸਕੇਲ 397	ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ	ਪੈਰਾ 3
[2018] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1063	ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ	ਪੈਰਾ 3
[2016] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1018	ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ	ਪੈਰਾ 4
[2001] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 525	ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 8

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ 2019 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 4988।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ, 2012 ਦੇ ਆਰ. ਐਸ. ਏ. ਨੰਬਰ 1393 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਰਾਹੁਲ ਵੀ. ਸਿੰਘ, ਬਾਂਕੀ ਬਿਹਾਰੀ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਓ ਆਰ ਡੀ ਈ ਆਰ

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕਲੌਤੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਉਪਰੋਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਨੰਬਰ.3276 - 3281 ਸਾਲ 2019 ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਚੰਦ ਕੌਰ (ਡੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਐੱਲ. ਆਰ. ਐੱਸ. ਬਨਾਮ ਮੇਹਰ ਕੌਰ (ਡੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਐਲ. ਅਤੇ 2010 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਸਿਰੀ ਭਗਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਦੋ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2009 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਬਨਾਮ ਹੈ। ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ (ਡੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2001 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ (ਆਈ. ਡੀ. 1) ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੰਤੋਸ਼ ਹਜਾਰੀ ਬਨਾਮ ਹੈ। ਐੱਲ. ਆਰ. ਐੱਸ. ਦੁਆਰਾ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਤਿਵਾੜੀ (ਡੀ), ਦੋਵੇਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ।

4. ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਵਕੀਲਾਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗੀ। ਬਨਾਮ. ਚੰਦਰਿਕਾ ਅਤੇ ਓਰਸ। 1.

5. ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ।

6. ਅਸੀਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

7. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੋਧ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 100 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਕੋਡ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ।

8. ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਓਰਸ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਐੱਲ. ਓਰਸ. 2 ਕੇਸ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 1918 ਦੀ ਧਾਰਾ 41 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਅਤੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

“ਸੈਕਸ਼ਨ 41-ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ (1) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤਃ

(ਏ) ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈਃ

(ਬੀ) ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੇ ਉਪਯੋਗ ਦੇ ਕੁਝ ਪਦਾਰਥਕ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈਃ

(ਸੀ) ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ 1908 [1908 ਦਾ V], ਜਾਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਨੁਕਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਃ 1 [ਵਿਆਖਿਆ-ਕਿਸੇ ਰਿਵਾਜ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾਃ]

(2) ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਇੱਕ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪੀਲ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) [1941 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ 6 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਬੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

9. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਕਜਕਸ਼ੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐੱਲ. ਆਰ. ਅਤੇ ਹੋਰ (ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਰਾਹੀਂ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 ਮੂਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਜ ਸੋਧ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕੋਡ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੇ ਬੱਚਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਰਾਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 (1) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯੋਗ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਰੀ ਹੈ।

10. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੁਪਰਵੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇਗੀ।

11. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ 24. ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ, 1918 ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਉੱਠਿਆ। ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਸਮਾਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਤਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 41 ਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

“97. ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬੱਚਤ-(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਸੋਧ, ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ, ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ,

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਓਵਰਰਾਈਡ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਸਿੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ (ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੀ. 276, ਪੈਰਾ 27-29)

“27. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਅਤੇ 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 100 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸੋਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ’ ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਅਣ-ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕਥਿਤ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 100 (1) ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈਃ

‘100. ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ-(1) ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ...’ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ

‘ 97. ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਬੱਚਤ-(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਸੋਧ, ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ' (ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)।

28. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੰਗਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਸਥਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰ' ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

29. ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ ਹੈ। , ਧਾਰਾ 100 ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਣਪਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। "

[ਪੈਰਾ 27-29 ਉੱਤੇ]

25. ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੋਵਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸੋਧ ਜਾਂ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਧਾਰਾ 97 (1) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ "ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ" ਸਮੀਕਰਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 97 (1) ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸੋਧ ਰਾਜ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 7 ਸੂਚੀ 3 ਐਂਟਰੀ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੋਧ ਰੱਦ ਕਰ

ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇ ਇਹ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਵਿੱਚ 1976 ਦੀ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 97 (1) ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ "ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ" ਸ਼ਬਦ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 122 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਰੱਦ, ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

26. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

27. ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 1918 ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1915 ਦੀ ਧਾਰਾ 80 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸੂਬਾਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 292 ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ ਏ ਦੁਆਰਾ 395, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 (1) ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ

ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਨੁਛੇਦ 372 (1) ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1976 ਦੀ ਧਾਰਾ 97 (1) ਪੰਜਾਬ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੀ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ।

12. ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੰਦ ਕੌਰ (ਡੀ) ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪੰਕਜਕਸ਼ੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

13. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate